

VALTIOVARAINMINISTERIÖ
FINANSMINISTERIET

Talousarvioesitys 2025 ja pääluokka 35

ATRO ANDERSSON, ERITYISASIAANTUNTIJA
YMPÄRISTÖVALIOKUNTA
1.10.2024

The background features several thin, teal-colored curved lines that sweep across the frame, creating a sense of movement and depth. These lines intersect and curve around the central text.

Nostoja talousarvioesityksestä

Valtion talousarvioesitys vuodelle 2025

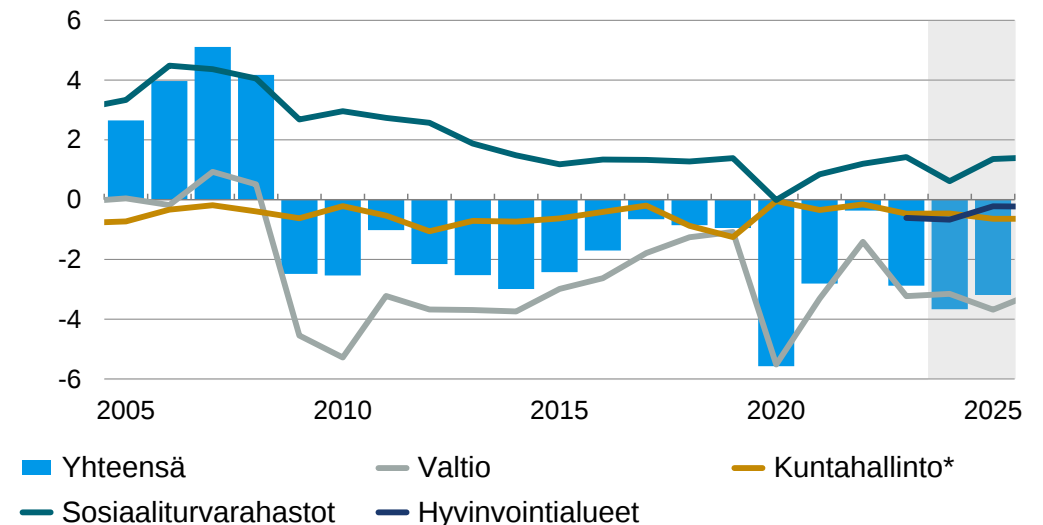
- Budjettitalouden tulot
 - 76,6 mrd. euroa
- Budjettitalouden menot
 - 88,8 mrd. euroa
- Budjettitalouden tasapaino
 - -12,1 mrd. euroa

Talouden ja julkisen talouden näkymistä v. 2025

- Talous toipuu ja BKT kasvaa 1,7 %. Kotitalouksien kulutus lisääntyy, kun inflaatio on hidastunut, korot laskevat ja tulot kasvavat kohtuullisesti.
- Taantuma on vähentänyt työllisten määrää, mutta talouskasvun myötä työllisyyden odotetaan kasvavan ja työttömyyden vähenevän.
- Julkisen talouden alijäämä pienenee talouskasvun ja sopeutustoimien siivittämänä 3,2 prosenttiin.
- Velkasuhteen kasvu hidastuu ja velkasuhde on 84 % suhteessa BKT:hen.

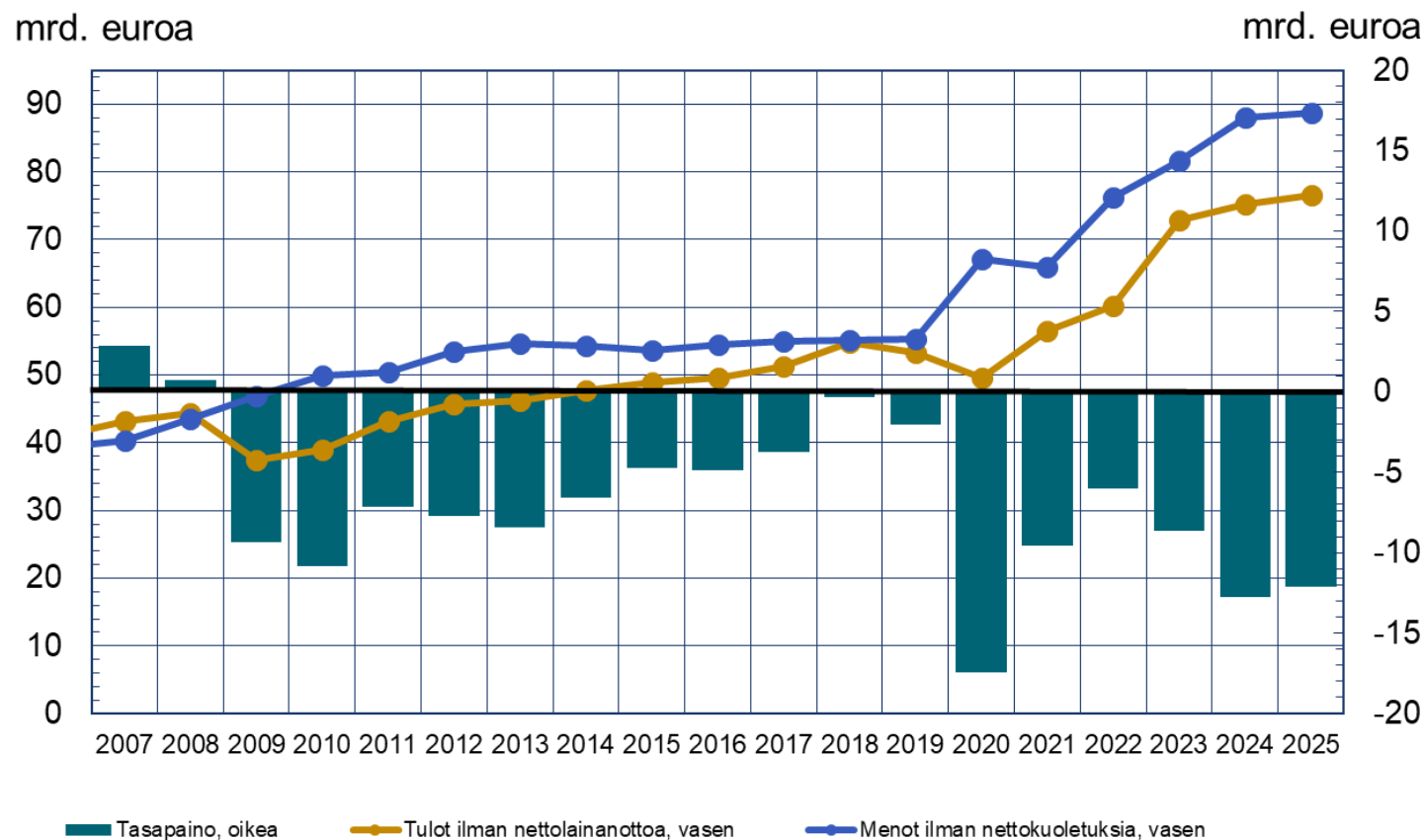
Julkisyhteisöjen rahoitusasema
suhteessa BKT:hen, %

*Ml. hyvinvointialuehallinto vuoden 2022 loppuun saakka

Lähde: Tilastokeskus, VM

Budjettitalouden tulot, menot ja tasapaino

Tasapaino (mrd. euroa):

2020 (TP): -17,4

2021 (TP): -9,6

2022 (TP): -6,0

2023 (TP): -8,6

2024 (LTA II): -12,7

2025 (TAE): -12,1

2022 ja 2023 poistettu varautuminen sähkön johdannaismarkkinoille toimiville yhtiöille myönnettäviin lainoihin ja varauksen purku. Sähkkyhtiöiden lainoihin tehdyn varauksen purku kasvatti vuoden 2023 tilinpäätöksessä tuloja 10 mrd. eurolla, koska se jäi käyttämättä kokonaan. Tasapaino tämä erä huomioiden oli +1,4 mrd. euroa v. 2023

Lähde: Valtiovarainministeriö 23.9.2024

Hallitus tukee talouskasvua monin toimin

- Työllisyystoimet ovat merkittäviä: toteutetut toimet ja valmisteilla oleva sairausvakuutuslain uudistus tuovat yhteensä n. 80 000 työllistä ja julkinen talous vahvistuu tämän myötä n. +1,8 mrd. eurolla.
- Valtion t&k-rahoituksen taso nostetaan 1,2 prosenttiin / BKT.
- Kasvuyritysten pääomamarkkinaa vahvistetaan pääomittamalla Suomen Teollisuussijoitus Oy:tä vaalikauden aikana 300 milj. eurolla (v. 2025 1. pääomistus 100 milj. euroa).
- Suurten puhtaan siirtymän teollisten investointien verohyvitys tulossa voimaan, tavoitteena viim. 1.1.2025.
- Lisäksi investointien luvitusta vauhditetaan, osaamistasoa nostetaan, korkean jalostusarvon vientiä tuetaan ja markkinoiden kilpailullisuutta edistetään.
- Kasvu syntyy kuitenkin yrityksissä - valtio voi parantaa kasvun edellytyksiä, mutta ei itse synnytä kestäväää kasvua.

Valtion panostuksen T&K-toimintaan arvioidaan lähenevän yhtä prosenttia suhteessa BKT:hen v. 2025

- Kansallisena tavoitteena on nostaa T&K-rahoituksen taso 4 prosenttiin / BKT.
 - Tavoitteen saavuttamiseksi valtion T&K-rahoitus on tarkoitus nostaa tutkimus- ja kehittämisrahoituslain mukaisesti asteittain 1,2 prosenttiin / BKT vuoteen 2030 mennessä.
 - Valtion panostusten edellytyksenä on, että yksityisen sektorin panostukset kasvavat 2,8 prosenttiin.
- Valtion T&K-rahoituksen kokonaismäärä kasvaa n. 280 milj. eurolla n. 2,9 mrd. euroon v. 2025.
 - Lisärahoitusta on kohdennettu erityisesti yritysten T&K-toiminnan tukemiseen Business Finlandin kautta, Suomen Akatemialle ja EU-hankkeiden kansalliseen vastinrahoitukseen.
 - Lisäksi varaudutaan supertietokone EuroHPC LUMI:n korvaamiseen, investoidaan Geologian tutkimuskeskuksen MinTecin koetehdaskokonaisuuden tutkimusinfrastruktuuriin ja käynnistetään määräaikainen tutkimuslaitosten post doc -ohjelma.

Hallitusohjelman mukaisen investointiohjelman toimeenpano etenee

- Uusia investointiohjelman kautta käynnistettäviä hankkeita ja lisäpanostuksia reilu 891 milj. euroa – katetaan omaisuustuloilla ja tuloutuksilla Valtion asuntorahastosta.
 - Puhtaan energian kärkihankkeet, tekniset nielut: 140 milj. euroa (valtuus)
 - KELA-korvaukset: 70 milj. euroa
 - Perusväylänpito ja korjausvelan purkaminen: 208,5 milj. euroa
 - Väylähankkeet: n. 473 milj. euroa useisiin tie- ja ratahankkeisiin
 - Muun muassa Rantarata (50 m€), Vt15 Kotka-Kouvola (122 m€), Keski-Suomen hankkeet (15 m€), Länsi-Lapin hankkeet (30 m€), Karjalanrata (90 m€).

Säästöjä ja veronkorotuksia noin 3 mrd. euroa v. 2025

- Valtion menoja vähentäviä säästöjä on vuoden 2025 budjettiesityksessä yhteensä noin 1,8 miljardia euroa vuoteen 2024 verrattuna.
- Keväällä 2024 linjatut verosopeutustoimet lisäävät valtion verotuloja yhteensä 1,4 miljardilla eurolla.
 - Tätä verotulovaikutusta heikentää tupakkaveron korotuksen aikaistus vuodelle 2024.
- Lisäksi hallituksen päättämiä toimia kohdistuu myös muuhun julkiseen talouteen kuin vain valtion budjettitalouteen.
- Toimien mittaluokka vastaa hallitusohjelmassa ja keväällä päätettyä.

Nostoja vuoden 2025 talousarvioesityksen säästöistä

- Hyvinvointialueiden tehtävä- ja asiakasmaksumuutokset: -290 milj. euroa
- Valtionhallinnon toimintamenot - 274 milj. euroa ja valtionavustukset n. -153 milj. euroa.
- Varsinainen kehitysyhteistyö: -135 milj. euroa
- Ammatillinen koulutus: -120 milj. eurolla (valtion osuus 62,6 milj. euroa).
- Sairauspäiväraahajärjestelmän muutos: n. -60 milj. euroa
- Lääkekorvaukset: n. -60 milj. euroa
- Kotoutumiskorvaukset: -58 milj. euroa

Poimintoja vuonna 2025 voimaan tulevista veropäätöksistä

Ansiotulo- ja yritysverotus	Arvonlisäverotus	Valmiste- ja liikenteen verotus
Ansiotuloveroperusteiden indeksitarkistus lukuun ottamatta kahta ylintä tuloluokkaa	Yleisen ALV- ja vakuutusmaksuverokannan korottaminen 1.9.2024 alkaen 24 % → 25,5 %	Tupakkaveron korotus, virvoitusjuomaveron korotus
Työtulovähennyksen kasvattaminen pieni- ja keskituloisia painottaen, työtulovähennyksen lapsikorotuksen käyttöönotto	Makeisten arvonlisäverokannan korotus 1.6.2025 alkaen 14 % → 25,5 %	Ajoneuvoveron perusveron alennus, sähköautojen ja lataushybridien ajoneuvoverotuksen korotus
Eläketulovähennyksen sekä kotitalousvähennyksen supistaminen	Siirretään 10 % ALV-kantaan kuuluvat tuotteet ja palvelut (pl. sanoma- ja aikakauslehdet) 14 % kantaan	Väylämaksujen palauttaminen täysimääräiseksi
Työnantajan koulutusvähennyksen poistaminen	ALV:n alarajahuojennuksen poisto ja vähäisen toiminnan alarajan korotus	

Nostoja pääluokan 35 sisällöstä

Hiilineutraaliutta ja vihreää siirtymää edistävät määrärahat 2025 (kts. yleisperusteluiden luku 6)

	Budjetoitu 2024, milj. euroa	TAE 2025, milj. euroa
Luonnon monimuotoisuus sekä vesien- ja ympäristönsuojelu	127,6	134,4
Uusiutuva energia ja energiatehokkuus	507,2	601,6
Globaali ulottuvuus	224,8	199,0
Tutkimus ja kehittäminen	321,5	304,8
Liikenne	294,2	303,1
Maa- ja metsätalous sekä maankäyttösektori	600,4	680,2
Yhteensä	2 076	2 223

- Luonnon monimuotoisuus- sekä vesien- ja ympäristönsuojelumäärärahat nousevat hieman vuodesta 2024. Määrärahoja korottaa ympäristörahastolle kohdennettava määräraha sekä hallituksen päättämät lisäykset Itämeren ja vesien suojeluun.
- Kasvua suhteessa edellisvuoteen selittää erityisesti Uusiutuva energia ja energiatehokkuus kokonaisuuden kasvu, jonka kasvua selittää ennen kaikkea ajoitusmuutokset energiatuen maksatusaikataulusta johtuen.
- Maa- ja metsätalouden sekä maankäyttösektorin menot kasvavat 80 milj. eurolla EU-ohjelmakauden vaihtumisesta ja uudesta rahoituskehyksestä johtuen.

Pääluokan 35 määrärahat luvuittain

Luku	2024 varsinainen talousarvio, milj. euroa	TAE 2025, milj. euroa	Muutos 2024-2025, milj. euroa
35.01 Ympäristöhallinnon toimintamenot	84 310	92 277	7 967
35.10 Ympäristön- ja luonnonsuojelu	132 429	135 327	2 898
35.20 Yhdyskunnat, rakentaminen ja asuminen	26 166	24 430	-1 736
Yhteensä	242 905	252 034	9 129

- Kasvua luvussa 35.01 selittää ennen kaikkea Asumisen rahoitus- ja kehittämiskeskus Ara:n toimintamenomomentin lakkautus ja siirto Ympäristöministeriön toimintamenoihin (6,136 milj. euroa).
- Luvun 35.10 määrärahoissa on useita eri suuntaisia muutoksia, joita on avattu tarkemmin seuraavilla kalvoilla.
- Luvun 35.20 määrärahat olisivat selvässä laskussa johtuen yllä mainitusta Aran toimintamenomomentin lakkautuksesta ilman uutta kehyksen mukaista momenttia 35.20.95 InvestEU-ohjelman kansallinen rahoitusosuus 5,83 milj. euroa.

Toimintamenosäästöt YM pääluokassa v. 2025

	TA 2024, milj. euroa	Toimintamenosäästö 2025, milj. euroa	Säästön osuus toimintamenoista, %
Ympäristöministeriön toimintamenot	36,2	-0,5	-1,3
Suomen ympäristökeskuksen toimintamenot	33,1	-0,3	-1,0
Metsähallituksen julkiset hallintotehtävät	48,1	-0,2	-1,6
Asumisen rahoitus- ja kehittämiskeskuksen toimintamenot	6,2	-0,1	-1,6
Muille kulutusmenomomenteille kohdistetut säästöt	-	-3,3	-
Säästöjen uudelleenkohdennukset valtionavustuksiin	-	-0,4	-
Yhteensä	-	-4,8	-

Nostoja: 35.10 Ympäristön ja luonnonsuojelu

- Momentin 35.10.20 määrärahataso laskee 1 milj. eurolla mm. toimintamenosäästöjen vuoksi.
- Toimintamenosäästöjä on kohdistettu erityisesti momentille 35.10.21 (2,81 milj. euroa).
- Momentille 35.10.23 on lisätty 3,6 milj. euroa, josta 3 milj. euroa tietojärjestelmäkustannuksiin ja 0,6 milj. euroa vesienhoidon seurantaan, liittyen hallituksen esitykseen laeiksi vesienhoidon ja merenhoidon järjestämisestä annetun lain, ympäristönsuojelulain ja vesilain muuttamisesta.
- METSO- ja Helmi-ohjelmien rahoitusta on lisätty 1,75 milj. eurolla momentilla 35.10.63.
- Momentti 35.10.67 Siirto ympäristövahinkorahastolle on uusi ja kehyksen mukainen rahoitustaso on 3 milj. euroa.

Nostoja: 35.20 Yhdyskunnat, asuminen ja rakentaminen

- Momentille 35.20.33 on esitetty 3,65 milj. euroa (sekä 0,35 milj. euroa YM toimintamenoihin) hallitusohjelman mukaisen pitkäaikaisasunnottomuuden poistamisen ohjelman toteuttamiseen, jolle osoitettiin 1,825 + 0,175 milj. euroa LTA2/2024, jolla voidaan rahoittaa hankkeita.
- Asuntorahastosta maksettavien korkotukien määrä vuodelle 2025 on arvioitu Valtion asuntorahaston kevään riskiraportissa 215,9 milj. euroksi.
- Erityisryhmien investointiavustus laskee osana hallituksen kevään 2024 säästöpäätöksiä edelleen 15 milj. euroon siten, että vammaisten asumiseen liittyvien investointikohteiden rahoitus turvataan.
- Korkotukilainojen hyväksymisvaltuus on Julkisen talouden 2025-2028 suunnitelman mukainen 1,75 mrd. euroa, joka on 0,5 mrd. euroa vähemmän kuin kuluvana vuonna LTA1/2024 tehdyn lisäyksen jälkeen.
- Momentin 12.35.20 Siirto Valtion asuntorahastosta tuloarvio 209,5 milj. euroa, josta 200 milj. euroa on tuloutusta hallitusohjelman mukaisen investointiohjelman rahoittamiseen.

Ympäristöministeriön hallinnonalan budjettilait

- HE laiksi Asumisen rahoitus- ja kehittämiskeskuksesta annetun lain kumoamisesta HE 136/2024 vp
 - Esityksellä kumottaisiin Arasta annettu laki, siirrettäisiin henkilöstö (n. 45 henkilöä) ja rahoitus ympäristöministeriöön perustettavaan Valtion tukeman asuntorahoituksen keskukseseen.
 - Yksityiskohdista on tarkoitus säätää erillisellä esityksellä syksyllä 2024.
 - HE s. 4: ”Valtion asuntorahaston toiminta talousarvion ulkopuolisena rahastona lakkautetaan ja rahasto sulautetaan osaksi valtion talousarviota 1.1.2026.”
- HE laeiksi vesienhoidon ja merenhoidon järjestämisestä annetun lain, ympäristönsuojelulain ja vesilain muuttamisesta
 - Esitys on vielä antamatta, rahoitusta on varattu 3,6 milj. euroa momentille 35.10.23.
- HE laiksi ympäristönsuojelulain 17 luvun muuttamisesta HE 102/2024 vp
 - Esityksellä toimeenpantaisiin EU:n F-kaasuasetuksen ja otsoniasetuksen edellyttämä kylmäaineiden käsittelijöiden pätevöintijärjestelmä Suomessa.
 - Esitys lisää Tukesin maksuperustelain mukaista maksullista toimintaa.

YM hallinnonalan yhteiskunnalliset vaikuttavuustavoitteet TAE 2025 / TAE 2024

	2023 toteuma/arvio	2024 arvio	2025 arvio
Helmi- ja METSO-ohjelmien edistyminen ympäristöministeriön hallinnonalalla, ohjelmien toimenpiteiden kokonaistavoitteesta keskimäärin saavutettu, %	63,1 / 63,0	66,3 / 66,6	68,5
Suomen kasvihuonekaasupäästöjen kokonaispäästöt ilman maankäyttösektoria, Mt CO ₂ -ekv.	43,6 / 43,6	41,4 / 41,4	39,3
Materiaalien kiertotalousaste, %	4,5 / 5,5	5,5 / 6,0	6,0
Uutta toimintaa ja toiminnan muutoksia koskevien ympäristönsuojelulain mukaisten lupa-asioiden mediaanikäsitteilyaika, kk	10 / 10	10 / 10	10
Ympäristöliiketoiminnan liikevaihto, milj. euroa	54 400 / 43 000	55 000 / 44 000	56 000
Asuntoaloitusten määrä, kpl	20 000 / 20 600	20 000 / 23 500	25 000

YM hallinnonalan yhteiskunnalliset vaikuttavuustavoitteet vuodelle 2025

- Monet vaikuttavuustavoitteet ovat poikkileikkausvuosien 2023 ja 2024 osalta noin samalla tasolla kuin vuoden 2024 talousarvioesityksessä.
- Sekä suojeleohjelmien ja CO₂-päästöjen (pl. maankäyttösektori) sekä materiaalien kiertotalousasteen osalta kehityksen arvioidaan vuonna 2025 jatkuvan myönteisenä.
- Ympäristötoiminnan liikevaihtoon on tullut selvä korotus vuodentakaiseen verrattuna, joka tosin voi johtua mittaluokan vuoksi määritelmämuutoksista, sillä toimialojen luokittelu ei ole aina yksiselitteistä.
- Asuntoaloituksissa ollaan yhä kaukana huippuvuosista (jopa 45 000 aloitusta) ja erityisesti kuluvan vuoden osalta tilanne on heikentynyt edelleen suhteessa edellisvuoteen.
 - Tilanteeseen on reagoitu ennen kaikkea historiallisen korkealla korkotukivaltuudella kuluvan vuoden osalta (2,25 mrd. euroa) ja myös ensi vuodelle ehdotettava 1,75 mrd. euron valtuus on historiallisesti katsoen korkea.
 - Julkisen talouden 2025-2028 suunnitelman mukaisesti valtuutta laskettaisiin edelleen vuodelle 2026 toimialan elpyessä siten, että vuosien 2026 ja 2027 valtuus olisi yhteensä 2 mrd. euroa.